

1. დეპოზიტური სახსრების მოზიდვა (2.1.1. ცხრ. №6.1-ის მიხედვით);
2. არადეპოზიტური სახსრების მოზიდვა (2.1.2.);
3. საკუთარი კაპიტალის ზრდა (2.2.).

უნდა აღინიშნოს, რომ ჩამონათვალადან პირველი ორი (დეპოზიტური და არადეპოზიტური სახსრების ზრდა) ქმნიან კომერციული ბანკის მოზიდულ რესურსებს, ხოლო მესამე (კაპიტალის ზრდა) – საკუთარ სახსრებს.

კომერციული ბანკის **მოზიდული რესურსების** ფორმირება, როგორც აღვნიშნეთ, ხდება დეპოზიტური და არადეპოზიტური ოპერაციებით.

დეპოზიტური ოპერაციები, როგორც წესი, კომერციული ბანკის პასიური ოპერაციების ძირითადი სახეობაა. როგორც ცხრილიდან ვხედავთ, მათზე საქართველოს საბანკო სისტემის რესურსების 53% მოდის. თავის მხრივ, არასაბანკო დეპოზიტები ორ ძირითად ჯგუფად – მოთხოვნამდე (უვადო) და ვადიან სახსრებად იყოფა.

არადეპოზიტური ოპერაციები კომერციული ბანკების რესურსების მნიშვნელოვანი წყაროა, რომლებიც გამოიყენება როგორც მოკლევადიანი რესურსების მისაღებად ლიკვიდობის მართვისათვის, ისე გრძელვადიანი დაკრედიტებისათვის აუცილებელი რესურსული უზრუნველყოფის მისაღებად.

რაც შეეხება **საკუთარ სახსრებს**, იგი არის პასიური ოპერაციების განსაკუთრებული სახეობა. საკუთარი სახსრების სტრუქტურა არაერთგვაროვანია და მის შემადგენლობაში ძირითადია სანესდებო კაპიტალი, სარეზერვო ფონდები და გაუნაწილებელი მოგება.

თითოეული რესურსის წყაროს განსაკუთრებულობა და სტრუქტურული შემადგენლობა, ასევე მათზე მოქმედი ფაქტორების გავლენით გამოკვეთილი ტენდენციები, ამ თავის შემდეგ პარაგრაფებში იქნება განხილული.

6.2. კომერციული ბანკის პასივების სტრუქტურა

თითოეული კომერციული ბანკი დამოუკიდებლად განსაზღვრავს საკუთარი პასივების სტრუქტურას, რაც განპირობებულია კონკრეტული ბანკის განვითარების სტრატეგიით, ბაზარზე კონკურენციის დონით, აქციონერების ფინანსური შესაძლებლობებით, ბანკის იმიჯით, მის მიერ განხორციელებული აქტიური ოპერაციების მოცულობით, ხასიათით და რისკის დონით.

კომერციული ბანკების პასივების, ანუ რესურსების სტრუქტურა, მრავალფეროვანია და მისი თითოეული კომპონენტის როლი და დანიშნულება – განსაკუთრებული. სანამ დავინყებდეთ რესურსების სტრუქტურის დახასიათებას, თვალი მივადევნოთ საქართველოს კომერციული ბანკების კრებსით საბალანსო მონაცემებს (ცხრ. №6.2.) და ვნახოთ, როგორ იცვლებოდა მისი სტრუქტურა.

ცხრ. №6.2. საქართველოს საბანკო სისტემის პასივების სტრუქტურის დინამიკა ვალდების მიხედვით (პერიოდის ბოლოს)

	პასივები	1996	2000	2004	2008	2012
2.1.	ვალდებულებები	71 %	66 %	78 %	83 %	83 %
2.1.1.	დეპოზიტური სახსრები	36 %	43 %	57 %	40 %	53 %
2.1.1.1.	დეპოზიტები მოთხოვნამდე	27 %	25 %	32 %	20 %	23 %
2.1.1.2.	ვადიანი დეპოზიტები	9 %	18 %	25 %	21 %	30 %
2.1.2.	არადეპოზიტური სახსრები	21 %	20 %	18 %	39 %	27 %
2.1.2.1.	ბანკების ანგარიშები	4 %	1 %	1 %	3 %	4 %
2.1.2.2.	ნასესხები სახსრები	17 %	19 %	18 %	36 %	23 %
2.1.2.3.	საკუთარი სავალო ფ/ქალალ.	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
2.1.3.	სხვა ვალდებულებები	14 %	3 %	3 %	4 %	3 %
2.2.	სააქციო კაპიტალი	29 %	34 %	22 %	17 %	17 %
2.2.1.	სანესდებო კაპიტალი	23 %	25 %	12 %	6 %	6 %
2.2.2.	კაპიტალის რეზერვები	3 %	8 %	3 %	10 %	8 %
2.2.3.	გაუნაწილებელი მოგება	3 %	0 %	7 %	1 %	3 %
2.	მთლიანი პასივები	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

დავინწყით მოზიდულ სახსრებით, რომლებშიც, როგორც უკვე აღინიშნა, შედის დეპოზიტური და არადეპოზიტური სახსრები და ისინი წარმოადგენენ კომერციული ბანკების რესურსების მთავარ წყაროს. ქართულ რეალობაში მათი წილი მთლიანი პასივების 83%-ს შეადგენს. თუ დავაკვირდებით დინამიკას, შევნიშნავთ, რომ იგი ზრდის ტენდენციით ხასიათდება. საბანკო ბიზნესის უნიკალობა სწორედ ისაა, რომ ბანკებს შეუძლიათ მოიზიდონ საკუთარ კაპიტალზე გაცილებით მეტი ფულადი სახსრები, საზოგადოების დანაზოგი და მათი მეშვეობით მოახდინონ იმავე საზოგადოების (ეკონომიკისა და ფიზიკური პირების) დაკრედიტება. მოზიდული სახსრების ორი დიდი ჯგუფის – დეპოზიტური და არადეპოზიტური სახსრების – სტრუქტურა მრავალფეროვანია და მოითხოვს დეტალურ დახასიათებას:

დეპოზიტური სახსრები, რომელთა მოზიდვა ხდება დეპოზიტური ოპერაციების შედეგად, არის სწორედ ის მთავარი „მიზეზი“, რის გამოც კომერციული ბანკები მოექცნენ ცენტრალური ბანკების ინტერესისა და განსაკუთრებული ზედამხედველობის ქვეშ. ქართულ რეალობაში კომერციული ბანკების მიერ მოზიდული დეპოზიტების საერთო მოცულობამ 7.6 მლრდ ლარი, ანუ მთლიანი პასივების 53% შეადგინა. ზემოთ მოცემული ცხრილიდან (№6.2.) კარგად ჩანს საქართველოს საბანკო სექტორში წლების მიხედვით დეპოზიტური სახსრების ხვედრითი წილის მთლიან პასივებში ცვალებადობა, თუმცა ისინი მაინც ზრდის ტენდენციით ხასიათდებიან. კომერციული ბანკების დეპოზიტების სტრუქტურა მეტად მრავალფეროვანია, მათი კლასიფიკაცია შეიძლება მოხდეს ვადიანობის, მფლობელების, ვალუტების, რეზიდენტობისა და სხვა ნიშნების მიხედვით. განვიხილოთ ზოგიერთი მათგანი:

ვადიანობის მიხედვით მიღებულია დეპოზიტების ორი მთავარი ჯგუფის გამოყოფა: დეპოზიტები მოთხოვნამდე და ვადიანი დეპოზიტები.

- **დეპოზიტები მოთხოვნამდე** – ესაა უვადო ანგარიშები, რომელთა მოთხოვნა მათ მფლობელებს შეუძლიათ ნებისმიერ დროს. აქ შედის

როგორც იურიდიული, ისე ფიზიკური პირების სახსრები მიმდინარე, მოთხოვნამდე და საშემნახველო ანგარიშები;

- **ვადიანი დეპოზიტები (ანაბრები)** – ესაა ის ფულადი სახსრები, რომელთა განთავსება ხდება ბანკში განსაზღვრული ვადით და ბანკი მოიპოვებს უფლებას მასზე ანაბრის ვადის გასვლამდე.

ნაშთები უვადო ანგარიშებზე (დეპოზიტები მოთხოვნამდე) კომერციული ბანკებისათვის არასტაბილურ რესურსებს წარმოადგენენ და მათი უმეტესი ნაწილის განთავსება ხდება ლიკვიდურ აქტივებში (სალარო, საკორესპონდენტო ანგარიშები, სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდები). რაც შეეხება ვადიან დეპოზიტებს (ანაბრები), ისინი ითვლება კომერციული ბანკებისათვის უფრო სტაბილური რესურსების წყაროდ და მათი გამოყენება ხდება მოკლევადიანი და საშუალო, ხშირად გრძელვადიანი დაკრედიტებისათვის.

სწორედ აღნიშნული გარემოებები განაპირობებს იმას, რომ განსხვავებით ვადიანი ანაბრებისაგან, მოთხოვნამდე ანგარიშებზე არსებულ ფულადი სახსრების უმეტესობას, როგორც წესი, პროცენტი არ ერიცხება ან ერიცხებათ დაბალი განაკვეთით. ჩვენს შემთხვევაში 2012 წლის ბოლოსათვის ქართული ბანკების მიერ მოზიდული ვადიანი ანაბრები შეადგენდა მთლიანი პასივების 30%-ს, ხოლო მიმდინარე ანგარიშებზე არსებული სახსრები – 23%-ს.

დეპოზიტთა მფლობელების მიხედვით დეპოზიტურ სახსრებს ყოფენ იურიდიული (გარდა ბანკებისა) და ფიზიკური პირების ფულად სახსრებად. 2012 წლის ბოლოსათვის იურიდიული პირების ანგარიშებზე მოდიოდა მთლიანი დეპოზიტური სახსრების 49%, ხოლო ფიზიკური პირების ანგარიშებზე – 51%. საინტერესოა, როგორია მათი სტრუქტურა ვადიანობის მიხედვით:

- იურიდიული პირების რესურსების სტრუქტურაში მოთხოვნამდე დეპოზიტებზე მოდიოდა სახსრების 66%, ვადიან დეპოზიტებზე – 34%;
- ამ სურათის ბუნებრივ „შებრუნებულ“ ვარიანტს წარმოადგენს ფიზიკური პირების ანგარიშებზე არსებული სახსრები, სადაც მნიშვნელოვნად მეტი წილი მოდის ვადიან ანაბრებზე – 65%, ხოლო ნაკლები – მოთხოვნამდე ანგარიშებზე – 35%.

როგორც ვხედავთ, ქართულ სინამდვილეში 2012 წლის ბოლოსათვის იურიდიული პირების დეპოზიტების სტრუქტურაში სახსრების დაახლოებით 2/3 მოთხოვნამდე, ხოლო 1/3 – ვადიან დეპოზიტებზე მოდის, მაშინ, როცა ფიზიკური პირების შემთხვევაში სურათი საპირისპიროა. აღნიშნული გარემოების მიზეზი იურიდიული პირების შემთხვევაში ბიზნესის წარმოების თავისებურებაა, როცა ფულადი საშუალებების უმეტესი ნაწილი საბრუნავი სახსრებია და თავისუფალი ფული მათ შედარებით მცირე ხნით უჩნდებათ. მიუხედავად ამისა, ზოგიერთი იურიდიული პირი ახერხებს დროებით თავისუფალი ფულადი სახსრების ვადიან ანაბრებზე განთავსებას, თუმცა, როგორც წესი, ეს უფრო მოკლევადიანი ანაბრებია. რაც შეეხება ფიზიკურ პირებს, მათ აქვთ მოტივაცია და საშუალება, გააკეთონ ვადიანი დანაზოგი. რაც შეეხება სახსრებს ფიზიკური პირების მიმდინარე ანგარიშებზე, მათი ძირითადი ნაწილი სახელფასო ანგარიშებია.

არადეპოზიტური სახსრები კომერციული ბანკების რესურსების არანაკლებ მნიშვნელოვანი წყაროა, რაზეც ისიც მეტყველებს, რომ ჩვენს მაგალითში მათზე მოდის მთლიანი პასივების 27%. არადეპოზიტური ოპერაციები შეიძლება დავაჯგუფოთ სამ ძირითად ტიპად:

- **ბანკების ანგარიშები** წარმოადგენს იმ ანგარიშებს, რომლებზეც განთავსებულია სხვა ბანკების მიმდინარე სახსრები და ვადიანი დეპოზიტები. ანგარიშებს, რომლებიც გახსნილია კონკრეტულ ბანკში სხვა კომერციული ბანკისათვის, „ლორო“ ანგარიშებს უწოდებენ. ანგარიშის მფლობელი ბანკისათვის ლორო ანგარიში, ცხადია, აქტივში აღირიცხება და მისთვის ეს „ნოსტრო“ ანგარიშია. ბანკების სახსრები, მათ შორის, ვადიანი დეპოზიტები, წარმოადგენენ მოკლევადიან რესურსებს და ლიკვიდობის მართვისათვის გამოიყენება. ჩვენს მაგალითში 2012 წლის ბოლოსათვის ბანკების ანგარიშებზე არსებული სახსრები 554 მლნ ლარს შეადგენდა, რაც მთლიანი პასივების 4%-ია;
- **ნასესხები სახსრები**, განსხვავებით საბანკო დეპოზიტებისაგან, არის გრძელვადიანი რესურსების წყარო, რომელიც ძირითადად წარმოადგენს საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებიდან მიღებულ ნასესხებ სახსრებს. ქართულ ბანკებში რესურსების აღნიშნული წყარო საკმაოდ მნიშვნელოვანია, კერძოდ, 2012 წლის ბოლოსათვის მათი მოცულობა 3.3 მლრდ ლარს შეადგენდა, რაც მთლიანი პასივების 23%-ია;
- **საკუთარი სავალო ფასიანი ქაღალდები** არის რესურსების მოზიდვის შედარებით ახალი და მეტად საინტერესო ინსტრუმენტი. ამ ტიპის ფასიან ქაღალდებს მიეკუთვნება ობლიგაციები, რომელთაც უშვებენ კომერციული ბანკები. ქართულ რეალობაში 2012 წლის ბოლოსათვის ბანკებს არ გააჩნდათ საკუთარი ფასიანი ქაღალდები, თუმცა, ამის პრეცედენტი არსებობდა 2005-2006 წლებში. 2006 წლის ბოლოს ორი ქართული კომერციული ბანკის გამოშვებული ობლიგაციების მოცულობამ 6.5 მლნ ლარი შეადგინა.

სანამ გადავალთ საკუთარი სახსრების (კაპიტალი) დახასიათებაზე, ყურადღება გავამახვილოთ მათსა და მოზიდულ რესურსებს შორის თანაფარდობაზე. დღეისათვის საქართველოში ეროვნული ბანკის მხრიდან ასეთი თანაფარდობის რაიმე პირდაპირი მოთხოვნა არ არსებობს, განსხვავებით ზოგიერთი ქვეყნისაგან, სადაც გვხვდება მოზიდული სახსრების საკუთარ კაპიტალთან შეფარდების პირდაპირი შეზღუდვა, მაგალითად, 1:20, ანუ მოზიდული რესურსები კაპიტალს შეიძლება აღემატებოდეს არა უმეტეს 20-ჯერ. დღეისათვის ქართული ბანკების მთლიანი კაპიტალის (საკუთარი სახსრები) წილი მთლიან პასივებში 17%-ია, ანუ მოზიდული რესურსები კაპიტალს აღემატება დაახლოებით 5-ჯერ, რაც საბანკო პრაქტიკაში მიღებული მაჩვენებლის დონეზე დაბალია.

კომერციული ბანკების **საკუთარი სახსრების** (იმავე სააქციო კაპიტალის) სტრუქტურა არცთუ მარტივია, ჩვენს შემთხვევაში (ცხრ. №6.1.) მოცემულია მისი სამი ძირითადი შემადგენელი ნაწილი. დავახასიათოთ ისინი:

1. სანესდებო კაპიტალის მინიმალური მოცულობისადმი საქართველოში არსებული მოთხოვნა ეროვნული ბანკის მხრიდან (12 მლნ ლარი) განპირობებულია საერთაშორისო პრაქტიკით, კერძოდ, ბაზელის კომიტეტის რეკომენდაციით, რომელიც განსაზღვრავს სანესდებო კაპიტალის მინიმალურ სასურველ ოდენობას 5 მლნ ევროს ოდენობით. 2012 წლის ბოლოსათვის ქართული კომერციული ბანკების სანესდებო კაპიტალის მოცულობა 849 მლნ ლარს შეადგენდა (საშუალოდ – 45 მლნ ლარი ერთ ბანკზე), რაც მთლიანი პასივების 6%-ია. სანესდებო კაპიტალის სტრუქტურაში შედის როგორც საემისიო კაპიტალი, ისე პრივილეგირებული აქციები.

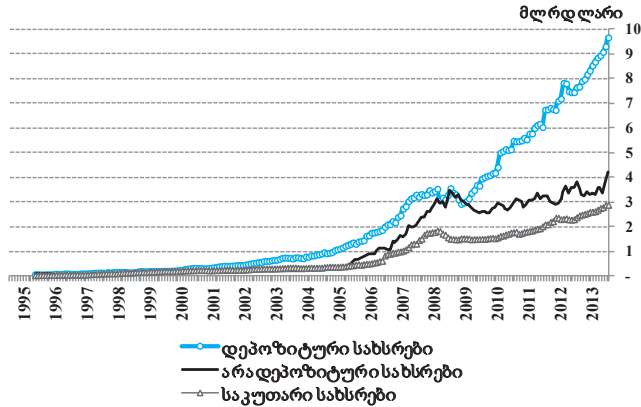
2. კაპიტალის რეზერვები წარმოადგენს საკუთარი რესურსების უმნიშვნელოვანეს ელემენტს, რომელიც იქმნება კომერციული ბანკის მოგების ხარჯზე წლების განმავლობაში. აქ შედის აქტივების გადაფასების რეზერვი და სხვა სარეზერვო ფონდები. კაპიტალის რეზერვების, ანუ სარეზერვო ფონდების, ფორმირების მთავარ წყაროს აქციონერთა მიერ წმინდა მოგების განაწილების შემდეგ ბანკის საკუთრებაში დატოვებული ფულადი სახსრები წარმოადგენს. სარეზერვო ფონდების გამოყენება („დახარჯვა“), როგორც წესი, ხდება აქციონერთა კრების ან სამეთვალყურეო საბჭოს გადაწყვეტილებით მიმდინარე წლის ზარალის დასაფარავად, ბიუჯეტით გაუთვალისწინებელი ხარჯების დასაფინანსებლად და ა.შ. ქართული ბანკების მიერ „დაგროვილი“ სარეზერვო ფონდების საერთო მოცულობა 2012 წლის ბოლოსათვის 1.1 მლრდ ლარს შეადგენს, რაც მთლიანი პასივების 8%-ია. როგორც ვხედავთ, მისი მოცულობა მნიშვნელოვნად აღემატება საწესდებო კაპიტალის მოცულობას.

3. გაუნაწილებელი მოგება საკუთარი სახსრების მესამე ძირითადი ელემენტია. ესაა ის მოგება, რომელიც კომერციულმა ბანკმა „დააგროვა“ წლის განმავლობაში და რომლის ბედი უნდა გადაწყდეს საანგარიშო წლის დამთავრებიდან 2-3 თვის განმავლობაში აქციონერთა საერთო კრებაზე. აქციონერთა საერთო კრების ჩატარებამდე აღნიშნული სახსრები რჩება ბანკის განკარგულებაში და წარმოადგენს მისი დამატებითი, უფასო რესურსების წყაროს. აქციონერთა საერთო კრების მიერ მიიღება გადაწყვეტილება წინა საანგარიშო წლის გაუნაწილებელი მოგების განაწილების შესახებ. საჭიროების მიხედვით მათი ნაწილი შეიძლება მიმართულ იქნეს გარკვეული ღონისძიების დასაფინანსებლად, სარეზერვო ფონდების გასაზრდელად ან დივიდენდების გასაცემად. ქართული ბანკების ბალანსებში არსებული გაუნაწილებელი მოგების საერთო მოცულობა 2012 წლის ბოლოსათვის 409 მლნ ლარს შეადგენდა, რაც მთლიანი პასივების 3%-ია.

პარაგრაფის დასასრულს თვალი გადავავლოთ საქართველოს საბანკო სისტემის რესურსების ზრდის დინამიკას (ნახ. №6.1.) მისი შემადგენელი სამი ძირითადი სახეობის მიხედვით. ვნახოთ, რა ძირითადი ტენდენციებით ხასიათდება ისინი და რა გავლენას ახდენს მათ დინამიკაზე არასტაბილური გარემოს მიერ გამოწვეული რყევები – ომი, ფინანსური კრიზისი, ქვეყნის შიდა პოლიტიკური დაძაბულობა.

ნახ. №6.1-ზე ადვილი შესამჩნევია, თუ როგორი ნეგატიური გავლენა მოახდინა 2008 წლის აგვისტოს 5-დღიანმა ომმა და თანდართულმა ფინანსურმა კრიზისმა საქართველოს საბანკო სისტემის დეპოზიტური სახსრების მოცულობაზე და როგორი მგრძობიარე ინდიკატორია იგი: მხოლოდ აგვისტოში მათი მოცულობა 13%-ით, ანუ თითქმის 500 მლნ ლარით შემცირდა. განსაკუთრებით მგრძობიარე იყო ფიზიკური პირების დეპოზიტები, რომელთა მოცულობის შემცირებამ იმავე ერთ თვეში 17% შეადგინა. საქართველოს საბანკო სისტემას 15 თვე დაჭირდა, რათა 2009 წლის ოქტომბრისათვის მიეღწია დეპოზიტური სახსრების ომამდელ, 2008 წლის ივლისის დონემდე. იმავე ნახატზე ასევე შესამჩნევია, რომ 2012 წლის ქვეყნის შიდა პოლიტიკურმა პროცესებმა (ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნები) ასევე ნეგატიური გავლენა იქონიეს დეპოზიტური სახსრების მოცულობაზე, კერძოდ, შემცირების ტენდენცია ჯერ კიდევ 2012 წლის აგვისტოდან დაიწყო და სამ თვეში შემცირებამ 380 მლნ ლარი, ანუ თითქმის 5% შეადგინა. თუმცა, ისიც აღსანიშნავია, რომ 7 თვეში საბანკო სისტემაში

აღდგა დაკარგული პოზიციები, ისიც ნიშანდობლივია, რომ შემცირება ძირითადად შეეხო იურიდიული პირების სახსრებს. ფიზიკური პირების დეპოზიტების შემცირება მხოლოდ ერთ, 2012 წლის სექტემბერში დაფიქსირდა.

ნახ. №6.1. საქართველოს საბანკო სისტემის რესურსების ყოველთვიური დინამიკა (1995-2013)

როგორც კი საბანკო სისტემამ 2008 წლის შემოდგომაზე დაიწყო დეპოზიტური სახსრების დაკარგვა, მაშინვე აამოქმედა მეორე ბერკეტი – არადაპოზიტური სახსრების მოზიდვა. როგორც ნახატზე ვხედავთ, არადაპოზიტური სახსრების მოცულობა 2008 წლის ბოლოსათვის (4 თვეში) 11%-ით გაიზარდა. კომერციულმა ბანკებმა რესურსების დეფიციტი შეავსეს როგორც საქართველოს ეროვნული ბანკის, ისე საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების სახსრებით. ეს ერთადერთი პერიოდია საქართველოს საბანკო სისტემის უახლეს ისტორიაში, როცა არადაპოზიტური სახსრების მოცულობამ გადააჭარბა დეპოზიტური სახსრებისას. ასევე კარგად ჩანს, რომ დეპოზიტური სახსრების ზრდის ტენდენციასთან ერთად არადაპოზიტური სახსრების შემცირება და „ნორმალურ“ კალაპოტში დაბრუნება დაიწყო.

რაც შეეხება აღნიშნული მოვლენების გავლენას საკუთარი რესურსების მოცულობაზე – აქაც ვხედავთ ნეგატიურ გავლენას 2008 წლის აგვისტოდან. რა თქმა უნდა, ეს არ მომხდარა საწესდებო კაპიტალის შემცირების გამო (ამის უფლება საქართველოში კომერციულ ბანკებს არ აქვთ), არამედ განაპირობა ზარალის წარმოქმნამ უკვე 2008 წლის სექტემბერშივე. ზარალიანი თვეები გაგრძელდა 2010 წლის მარტამდე, ანუ 18 თვეს, რითაც ავტომატურად ხდებოდა გაუნაწილებელი მოგების შემცირება. ბანკებმა დაიწყეს კაპიტალის რეზერვების გამოყენება. როგორც აღინიშნა, მათი გამოყენება სწორედ ასეთი „შავი დღისთვისაა“ გამიზნული. საბოლოო ჯამში, სულ რაღაც 13 თვეში, 2009 წლის სექტემბრისათვის საკუთარი სახსრები ომამდელ პერიოდთან შედარებით თითქმის 20%-ით შემცირდა და სრული სამი წელი დასჭირდა კომერციულ ბანკებს, რათა აღედგინათ საკუთარი სახსრების მოცულობის ომამდელი დონე, რაც მიღწეულ იქნა მხოლოდ 2011 წლის აგვისტოში.

ამ დასკვნებიდან თვალსაჩინოა, რომ როდესაც კომერციული ბანკი განიცდის რესურსების ნაკლებობას ან სურს თავისი აქტიური ოპერაციების გაზრდა და ამისათვის შესაბამისი რესურსები ესაჭიროება, მას უწევს გადაწყვეტილების მიღება – თუ რომელი გზით მიაღწიოს ამას, დეპოზიტური ოპერაციებით, არადეპოზიტური რესურსების მოზიდვით თუ კაპიტალის ზრდით. რა თქმა უნდა, თითოეულ წყაროს აქვს თავის დადებითი და უარყოფითი მხარეები, როგორც მათი ფასის, ისე მოზიდვის ოპერატიულობის თვალსაზრისით. როგორც წესი, რაც უფრო ადვილია რესურსების მოზიდვა, მით უფრო ძვირია იგი და, პირიქით. სწორედ ამიტომ, კომერციულ ბანკებში უნდა არსებობდეს ჩამოყალიბებული სადეპოზიტო და პასივების მართვის პოლიტიკა. ეს პროცესი უნდა იყოს მუდმივი, თანმიმდევრული, გამომდინარე ბანკის სტრატეგიიდან და მიმართული იქნება, რომ ბანკს არ შეექმნას მოულოდნელი შეფერხებები მინიმალურ ვადაში საჭირო რესურსების მოზიდვისას.

თუ როგორ ახერხებენ კომერციული ბანკები რესურსების შევსებას, ეს შემდეგ პარაგრაფებში იქნება განხილული.

6.3. კომერციული ბანკის კაპიტალის ფუნქციები და სტრუქტურა

როგორც სამამულო, ისე უცხოურ კვლევებსა და ექსპერტთა შეფასებებში საბანკო სისტემის სტაბილიზაციისა და მდგრადობის უზრუნველყოფა პირობად მიჩნეულია საკუთარი კაპიტალის ადეკვატური დონე. ლოგიკა ისაა, რომ ბანკის გაკოტრების შემთხვევაში მისმა აქციონერებმა უნდა მიიღონ მათ მიერ აქციებში ინვესტირებული ფულის ნაწილი – მხოლოდ ის, რაც დარჩება მეანაბრეთა და სხვა კრედიტორთა კანონიერი მოთხოვნის დაკმაყოფილების შემდეგ. ეს მომენტი ქართული კანონმდებლობითაცაა გათვალისწინებული. ასეთ შემთხვევებში, ხშირად, როცა ბანკში არაა სათანადო კონტროლი, აქციონერები საერთოდ უფულოდ რჩებიან და მთლიანად კარგავენ კაპიტალს, ამიტომ ისინი ორმაგად დაინტერესებულნი არიან ბანკის სტაბილური ფუნქციონირებითა და გაკოტრების თავიდან აცილებით. ზემოაღნიშნულის ფორმულირება შეიძლება უფრო მოკლედაც: ბანკის კაპიტალი ესაა მისი მენეჯმენტის ცუდი მუშაობის კომპენსაციის წყარო.

კომერციული ბანკის კაპიტალზე საუბრისას უნდა ვიცოდეთ, რომ არსებობს ამ ტერმინის სხვადასხვა გაგება, ვინრო გაგებით – ესაა საწესდებო კაპიტალი, იგივე ემიტირებული აქციების ღირებულება. ფართო გაგებით კი – ესაა საწესდებო კაპიტალის, სარეზერვო და სხვა ფონდების, საერთო და აქტივების გადაფასების რეზერვების, გასული წლებისა და მიმდინარე წლის მოგება (ზარალის) ერთობლიობა. ქართული კანონმდებლობით სააქციო კაპიტალი, განიმარტება, როგორც „კომერციული ბანკის აქციონერთა კაპიტალი, რომელიც განისაზღვრება, როგორც სხვაობა ბანკის მთლიან აქტივებსა და მთლიან ვალდებულებებს შორის“ [13].

როგორც გასულ პარაგრაფებში აღინიშნა, ბანკის კაპიტალი არის მისი

13 საქართველოს კანონი „კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ“, მუხლი 1, „დ“.